

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Praxis Beneficiorvm D. Petri Rebvffi Montispessvlani
Ivrvim Doct. Ac Comitiss, Ivrisqve Pontificii Ordinarii
Professoris Paris. & ibidem in supremo Senatu Causarum
Patroni**

Rebuffi, Pierre

Coloniae, 1610

De gratia, Ratione congruit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63686)

signatura scripti supra: etiã regulariter procediſſite tex. in omnivacatione, quẽ certã eſſe debet, ideo iſta exprimenda vt ſuperius in bulla not. prouiſio. dixi in clauſ. pro expreſſis.

Et non ſolum hæc clauſula vltima extenditur, ut impetrantes beneficia per deuolutionem exprimere debeant, quã ſuprà dicta fuerant, ſed etiam vt intra ſex meſes debeant in ius vocare poſſeſſorem, & ſententiam proſequi intra annum Quia clauſula in ſin. poſita refertur ad omnia præcedentia. l. talis ſcriptura, de lega. 1 ff. ſcripſi in l. vna. C. de ſentent. quã pro eo quod intereſt profer. Verùm quo ad hoc vltimum, vt videlicet intra ſex meſes vocare in ius poſſeſſorem debeat impetrans iure deuoluto, non ſeruatur in Francia, ſed ſufficit intra annum literas ſaiſinã impetrare. artic. 2. de cauſ. benefice. in conſt. regiar. & in ius vocare poſſeſſorem, etiam quo ad proſecutionem vſque ad ſententiam intra annum, non ſeruatur praxiſ Franciã: Alia licet hic amplẽ videre per Gomeſ. ne plura.

Incapacitas poſt mortem non probatur.
Vltimò notandum eſt, quòd ſi quis impetrauerit beneficium vacans per incapacitatem poſſeſſoris pacifici, & eum non inquietauerit in vita, non poterit poſtea illius incapacitatem allegare, ſi diu ſteterit poſt impetrationem, quia fortẽ diſpenſationem illius ſubripuit: ſed ſi non longo tempore poſſederit, tunc poterit impetrans probare illius incapacitatem, & prouiſ. per obitum non tenetur: vt docent do. de Rota deci. 109. agent. inno. [ſub tit. de rerum permutat. dec. 4.] & Panor. in c. illud, de præſumptio. & Auſre. in dec. Tholo. conſil. 467. in re præſenti: aliã daretur materia calumniandi & probandi mortuum non fuiſſe diſpenſatum, qui erat: & ſic dicunt fuiſſe iudicatum pro fratre loa. de Neufbourg. ſuper prioratu ſancti Deſiderii. Sed ſi is, per cuius mortem habeo ius, non fuit pacificus poſſeſſor, debeo oſtendere titulum illius: vt ſupra probatum fuiſt. & ſic conſuluit Beſtrian. conſil. 132. dubitatur, in ſin. vol. 2. ex 1. editione. alia videre cuiuſlibet eſt liberum per Gomeſ.

De gratia, Rationi congruit.

Aliud reſcriptum dicitur Rationi congruit, vt ſi prouiſus à Papa Clemente fuero de beneficio, & habuerim tantum ſignaturam: poſtea eo mortuo Paulus Pontifex immediatus expediet bullas ſic, Paulus, &c. rationi congruit, & conuenit honeſtati. vt ea, quã de Roma. Pontificis gratia, ſeu benignitate in proſequendo iuſta deſideria petentium proceſſerunt, licet eius ſuperueniente obitu Apoſtolicã ſuper illis literã confectã non fuerint, ſuum plenum conſequatur effectum, &c. & de hoc loquitur regula cancella. octaua: & iſtud tendit ad conſeruandum ius, quod habeo ex prima impetratione.

2 Notandum eſt, quod vbi Papa, aut alius conſert alicui beneficium, aut aliam gratiam facit, ſi Papa moriatur, gratia tamen non eſt extincta: quia ſolo verbo gratia perficitur. c. inſtitutionis. 26. q. 2. cle. dudum. in ſin. de ſepultur. Archid. & alii in §. a ſucceſſore vniuerſitati. in proœm. 6.

3 Vbi dicit Ioan. And. ius quãſitum parati per conceſſionem factam non expirare per mortem concedentis, dummodo hoc probari ſucceſſori poſſit: quã probatio ſi illi fiat, literas expedire debet ſub hac forma, rationi congruit. hoc dicit Petrus de Biaſio in directo. electio. 3. parte. c. 28.

4 Et iſta habent etiam locum in principe ſeculari vt ſi gratia probari etiam per teſtes poſſit, debeat à ſucceſſore expediri: vt ſeruat Bonif. in proœm. Clem. §. nunc igitur, Colla. 3. num. 6.

5 Si tamen gratia eſſet extincta, non datur hoc reſcriptum, vt in vnionibus quã non ſunt ſortitã effectum, & in expectatiuis, vnde dicunt quod prærogatiuã, vt graduatus non graduato præteratur, non dantur per formam rationi congruit, quia tolluntur per mortem Papã: ideo per alium concedi nõ ſolent, nam per reg. Cancel. ſoluntur hæc prærogatiuã reg. 10. Im.

6 Ex his literis colligimus, quod primò Papa ſalutat, vt moris eſt in aliis demum narrat congruere rationi & honeſtati

Formula rationi congruit.

Gratia facta per mortem Papã non extinguitur, ſed a ſucceſſore re expeditur.

Gratia ſi neutri non datur ſi gratia ſit extincta.

Requiſita in literis rationi congruit.

illa quæ ex gratia concessit eius prædecessor, fortiantur effectum, licet non fuerint confectæ literæ propter Papæ obitum, & hoc rationi congruū esse dicit: quia inquit diuus Grego. si ea destrueret quæ antecessores nostri statuerunt, non structor sed euerfor esse iuste probaret. *c. si ca. 25. q. 2.*

Bulla expe-
diri potest
per rationi
congruit, si
viua voce
etiā gratia
fuerit facta
à præde-
cessore.

7 Secundò Papa dicit, quod si literæ confectæ non fuerint, de bulla intelligit: nam cum signatura regulariter non probet, ut superius dixi, quamuis sit confectæ, tamen successor bullas conficiet: nam ista clausula, rationi congruit, non solet in signatura apponi, sed in bulla.

8 Ideo siue Papa viua voce providerit, siue per signaturam, hoc rescriptum impetrari solet: & vidi vnam expeditionem Clementis septimi, super prouisione viua voce facta, iure tamen probata.

9 Tertio dicit conuenire honestati, ergo ea implenda sunt, quæ honestati, conueniunt: quia iuris præcepta sunt, honestè viuere, alterum non lædere, ius suum unicuique tribuere. *l. iustitia. §. i. ff. de iusti. & iure. §. iuris præcepta, illo int. in insti. & multa dixi in gl. Concordatorum, in verbo inducunt, in forma manda. fecit quod dicit Bal. l. quod ex liberta. C. de ope. liberti.*

10 Vbi dicit dominum nõ posse cogere suas subditas ad saltandum & tripudandum in castro suo: quia ius honestatis semper censetur exceptum: ideo à libero turpes operæ non debentur, sed tantum quæ honestè præstari, & sine turpitudine possunt. *l. eius, & l. h. dem. ff. de oper. liber. Deci. in l. semper in contr. lib. ff. de reg. iur.*

Honesti Pa-
pa non de-
bet recusa-
re, & si hoc
faciat pec-
cat.

11 Et sic inferitur quod ius erat iam quæ situm & concessum impetranti, aliàs non esset congruum & honestum: ut dicitur in *de. dudum, in gl. incip. verbo de sepul. nec hoc Papa denegare debet, alioqui malè faceret, & contra rationem, & honestatem, & sic peccaret. per l. vnam. C. ne sif. rem quam vendi. eum. lib. 10. vbi sunt ista verba retrahere fiseum, quod semel vendidit, æquitatis honestatiq; ratio non patitur. vbi dicit Lucas de penna legem fundari super ratione, æquitate & honestate, c. erit autem lex. 4. dist. scripti in proe. or. reg. in 1. roma.*

12 Quarto interdum solet Papa addere

hæc verba, rationi congruit, ut ea quæ de Rom. Pontific. gratia in prosequendo desideria iusta petentium, processerunt, & sic per hæc verba patet, quod Papa nō let expedire dispensationem ad quatuor beneficia vel ad aliud, quod iustum non habet desiderium nam iustum tantum vult expedire desiderium petentium, non iniustum. *arg. l. iustum destruxim, de eden. C.*

13 Et quamuis prædecessor concesserit tam stultam dispensationem, successor nõ expedit eam, quia non rationi congruit: & si prædecessor erat Domino Deo infidelis, successor fidelis esse vult: & iusta petentibus non est denegandus assensus: sed e contrario sic. *l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur.*

14 Quando Papa narrat prouisionem factam per prædecessorem, vel reseruata ecclesiam isti impetranti, & Pontificis obitu: ob id vult, ut prædecessoris gratia plenum fortiat effectum: plenum dicemus effectum integrum, in quo nihil deerit, per *l. si arbori ff. de seruit. vrbano. prædio. abunde scripti in l. Heremius. ff. de verb. signi.* & sic integræ gratia executioni mandabitur.

15 Sextò in his literis omnia exprimenda sunt, quæ in noua impetratione: quia in his continentur noua prouisio prædecessoris, ergo, omnia exprimenda sunt quæ in bulla nouæ prouisionis, quæ scribunt Feli. & doc. in c. ad arres, & c. in nostra, de rescrip. in gl. Conc. in verb. pro expressis, in forma mandat.

16 Quod est verum, si fiat pro noua prouisione, alioqui pro qualitate illius rescripti, pro quo concipitur, formari debet hoc rescriptum: & superius vide, quæ in bulla scripti nouæ prouisionis.

17 Septimo addit, ne autè pro eo quod super collatione & prouisione beneficii superueniente obitu Apostolicæ literæ confectæ non fuerint, collationis & prouisionis huiusmodi frustreris effectu, volumus, & autoritate Apostolica decernimas, quod collatio & prouisio prædictæ perinde à dicta die valeant, &c.

18 Et sic hæc literæ viua perinde valere habent, quod est verum quantum ad effectum, & executionem, non quo ad prouisionem.

Gratia rationi congruit vix perinde valere habet, ut valeat, ac si expediret a prædecessore suo, sed non quod ad alia.

19 Ecce concedi istas ad probationem, & non ut de nouo ius concedatur, vel confirmetur: quia non potest confirmari defectus non expressus, ut proxime dixi: & sic datur ad conseruandum ius, non verò ad querendum de nouo.

20 Octauo magna est differentia inter istas literas, & perinde valere: quia hæc confirmant inutile, ut supra dictum fuit, in materia perinde valere: illæ verò quæ rationi congruit vocantur, expediuntur ratione probationis, & executionis: sed Papa non vult confirmare primam prouisionem, si sit inualida: quod est notandum, sed vult ut valeant ac si expeditæ fuissent à prædecessore: at si à prædecessore factæ non valuissent, nec nunc quidem valent: nec intendit hic Papa confirmare ius inutile, nisi quo ad probationem.

21 Itæ hæc literæ valent à data primæ signaturæ, literæ verò de perinde valere, à data istarum literarum non primæ concessiois, si alius sit interim impetrans: ut supra dictum fuit, & literæ istæ perinde valere, ab eo qui primam concessit gratiam dantur, istæ à lucfore: ut ex ipsis literis constat.

22 Nonò si expedita fuit mihi bulla à Papa prædecessore, quæ tamè mihi non placet, quia noluit mihi amplà facere gratiã, ideo mortuo illo Pontifice, ego facio expedire aliã sub forma rói congruit, ampliorè, hæc secunda non valebit, quia non congruit rói, ut iterum expeditur, & aliquid addatur: nã omnis actus intelligitur de primo. l. bones. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. c. non potest. de pre.

23 Et ista est subreptitia: nam si Papa sciisset bullam prius expeditã, non hanc concessisset, vel non tam facile. c. postulari, in fin. de rescrip. & hoc sæpius vidi fieri.

24 Et quia ista verba rationi congruit, denotant causam finale. l. si ff. de her. inst. gl.

in reg. 8. cancellarie, & causa cessante cessat effectus. l. quod dictu. ff. de pac. c. cū cessante, de appel. quod est veru, qñ ista bulla erat valida secus si nulla: quia literæ nullæ non impediunt alias: c. extenore, de rescri. nã quoties vitiosè cautu est pro nõ cauto habendu est. l. quoties. ff. qui suis. cogantur, ideo si prima bulla erat transcribenda & reformanda iuxta signaturã, poterit sic reformari per rationi congruit, mortuo primo cõcedente: prout superius in bulla noue prouisionis scripsi.

25 Decimo istæ literæ expeditur siue ab immediato, id est, à Clemente 7. siue ab alio: licet contrariu teneat gl. in reg. 6. In. 8. & hoc statuerat Alex. sextus: sed hodie cõtrariu statuit Paul. in reg. 8. quia ea videtur ratio, qñ non potuit bulla expediri, nec à mediato: nec ab immediato. ideo rationi congruit, quod expeditur, postquã erat ius impetranti quæsitu: ob id nõ debet fieri differentia inter ista: sed Iulius Papa tertius statuit quod cõcessa à Clemente septimo mediato expediatur usq; ad sex menses durat à die coronationis computandos, postea non.

26 Vndecimo si bullæ in vita alterius Pontificis potuerint expediri, nõ debet postea istæ literæ cõcedi, p arg. à cõtrario tamè hodie si expeditur, valent: quia non inuenio quod annulletur hæc, si fuerint expeditæ intra sex menses, p regulã cancellarię cui facile derogatur, & ea in Frãcia nõ vide seruari.

27 Vnde si quis fuit pauper, & nõ potuit bullas habere à concedente, nec ab immediato, poterit consequi ab alio mediato, quia rationi congruit: nec debet hoc casu recusari, sicut de appellante dicitur quod post annu potest profequi causam appellationis. in c. cum su Romana. de appella.

28 Vltimo hæc literæ rationi congruit conceduntur, non solum in prouisionibus factis à Pontifice prædecessore, sed etiam in aliis gratiis, & dispensationibus: super literis verò iustitiæ non solent dari, & non debent concedi, nisi priores iustæ fuerint: aliàs iste concedens secundas tenetur Deo reddere rationem, quia iuuat ad malum faciendum: ad quod summi Pontifices aduertere debent, quia exactam de his & omnibus aliis reddent rationem

Reformari potest bulla per rationi congruit.

Literæ rationi congruit etiam a mediato expediri possunt.

Gratia rationi congruit, quãdo expeditur possit.

Deo optimo Maximo, cui laus & gloria sit perpetua, Amen.

De Dispensationibus.

Conservantur nobis beneficia, ac retinentur per dispensationes, ideo de illis nunc videamus: & imprimis hæc dispensationis definitio seu descriptio traditur a doctis interpretibus: sic est provida iuris communis relaxatio, utilitate seu necessitate pensata, vel est rigoris iuris communis relaxatio facta cum causa cognitione. gloss. & doct. in cap. requiritis. In iur. i. quest. 7. Specul. in iur. de lapsis & dispensatio. §. 1. in 1. parte. Panorm. in ca. cum in cunctis, col. 1. de elect. & in cap. dudum. 2. column. antepen. de electio. ac in cap. de multa. & cap. exiripande, §. qui verb. de præ. & dispensationes rerum nonnunquam cogunt parum quidem à debito rigore quoddam exire foras ut maius aliquid lucrifaciant; cap. dispensationis. 1. quest. 7.

2. Budæus in annota. priorib. ad Pandec. dicit latinè loquendo solvere legibus & canonibus significare, quod diximus dispensare: at iure consue. ait gratiam iuramenti facere, quod est dispensare super iuramento, seu iuramentum remittere. l. iur. iurandi, ff. de iur. iur. indulgentiam dispensationem esse dicit Bal. & Dec. in c. at fclerici, in fin. de iudic. ego tamen explio in l. solutionis, ff. de verbo signif.

3. Sed hic ego utar verbo, dispensare, quo iuris Canonici interpretes vsi sunt: & quod olim fuit ad iuris rigorem temperandum inuentum, hodie cedit ad iuris iniqui compendium: ut inferius apparebit, & quomodo accipiatur in iure civili, dixi in l. urbana familia, ff. de verb. sig.

4. Et ista dispensatio propria de qua loquimur, habet originem à iure, licet Spe. in tit. de lapsis & dispens. §. dicat, à Deo originem traxisse, ut pote quia Deus dispensavit cum Adam, Noë, Loth, & cæteris, sed ibi non est propriè dispensatio, de qua duplex est loquimur.

dispensatio 5. Duplex est dispensatio, tacita, & expressa. Tacita est quando princeps concessit officium alicui inhabili, vel Papabe-

neficium: videtur enim dispensare tacite super illius inhabilitate: nam princeps qui magistratum ei concessit, omnia agere decrevit. l. quidam, in fin. ff. de re iudica. l. Barbarus, ff. de off. prætor. & ibi las. col. 3.

6. Intellige quædo Papa & princeps sciebat conditionem illius, cui concessit beneficium, vel officium alicui contra. l. idè Vlpianus, in fin. ff. de excusa. tutor. ibi, ex rescripto Imperatoris sciens quidem tutorem eum esse. gloss. in l. vniuersi. C. de precib. Imperat. offeren. l. fin. C. si seruus ad decurio. aspir. lib. 10. quia vitium ignoratum nequaquam remittit princeps. l. mater. ff. de inoff. test. si eo tempore, de rescrip. in 6. vnde ordinans aliquem scienter, videtur eum restituere famæ. gl. in summa. 44. distin.

7. Et Papa promouens spūrium ad Episcopatum, videtur secum tacite dispensare, & eum restituere natalibus. Bal. in l. imperialis. §. si miles. C. de nupt. & in l. vniuersa. col. 3. de precib. Imperat. offer. sequitur Anio. Trem. in additio. ad Verbum de Bonacurso. in tit. quib. mod. exanen. ord. iud. decli. in verb. minor.

8. Quod non procedit, quando rescriptum alia in re prodesset: posset etiam si in minimo, tunc aliud tollere non videretur: quia sufficit dispensationem etiam in minimo prodesse. c. non potest, in fin. de præ. li. 6.

9. Et nisi causæ cognitio interuenierit, non valet, ut plenè scribit Barba. const. 27. rescript. col. 2. in 2. vol. quod non probo: quia in concedenda dispensatione à Papa non solet intervenire causæ cognitio, sed princeps credit parti, donec contrarium probetur: ut inferius dicitur.

10. Etiam limitat Paul. in impubere, cum sit defectus naturæ: nam illi conferendo Papa nullatenus videtur secum dispensare, in d. l. quidam. ff. de re iudica. sequitur Panorm. & Felin. in c. cum vigesimum, de off. delegatum quod gratia sit odiosa, & strictè interpretanda, tam propter naturam gratiæ, quam inhabilitatem personæ. cap. 2. ne rescrip. in 6. Oldra. conf. 325. thema questionis col. 1. & 2.

11. Contrarium communiter tenetur, quia ex certa Papæ scientia causæ potest delegari